

LTO-inzet 6^e Nederlandse Actieprogramma Nitratrichtlijn

**Bodem en water:
twee kanten van dezelfde medaille**

Opbouw presentatie

---

1. Hoofdlijn LTO strategie
2. Waar rekent Brussel ons op af?
3. Maatregelen in het Ontwerp 6^e APN – LTO beoordeling
4. Hoe verder?

1. Hoofdlijn LTO-strategie

We schaken op meerdere borden:

1. We nemen de EU serieus

- Binnenhalen derogatie(s) leidend.
- Constructieve opstelling nodig.

2. We werken samen met LNV en I&W

- EZ is niet automatisch boerenbelang en I&W snapt meer van bottom-up benadering

3. We zetten in op een coalitie met de waterwereld

- Samenwerken rond oppervlaktewater en grondwater via DAW

2. Waar rekent Brussel ons op af?

Tekst
Nitraat-
richtlijn →

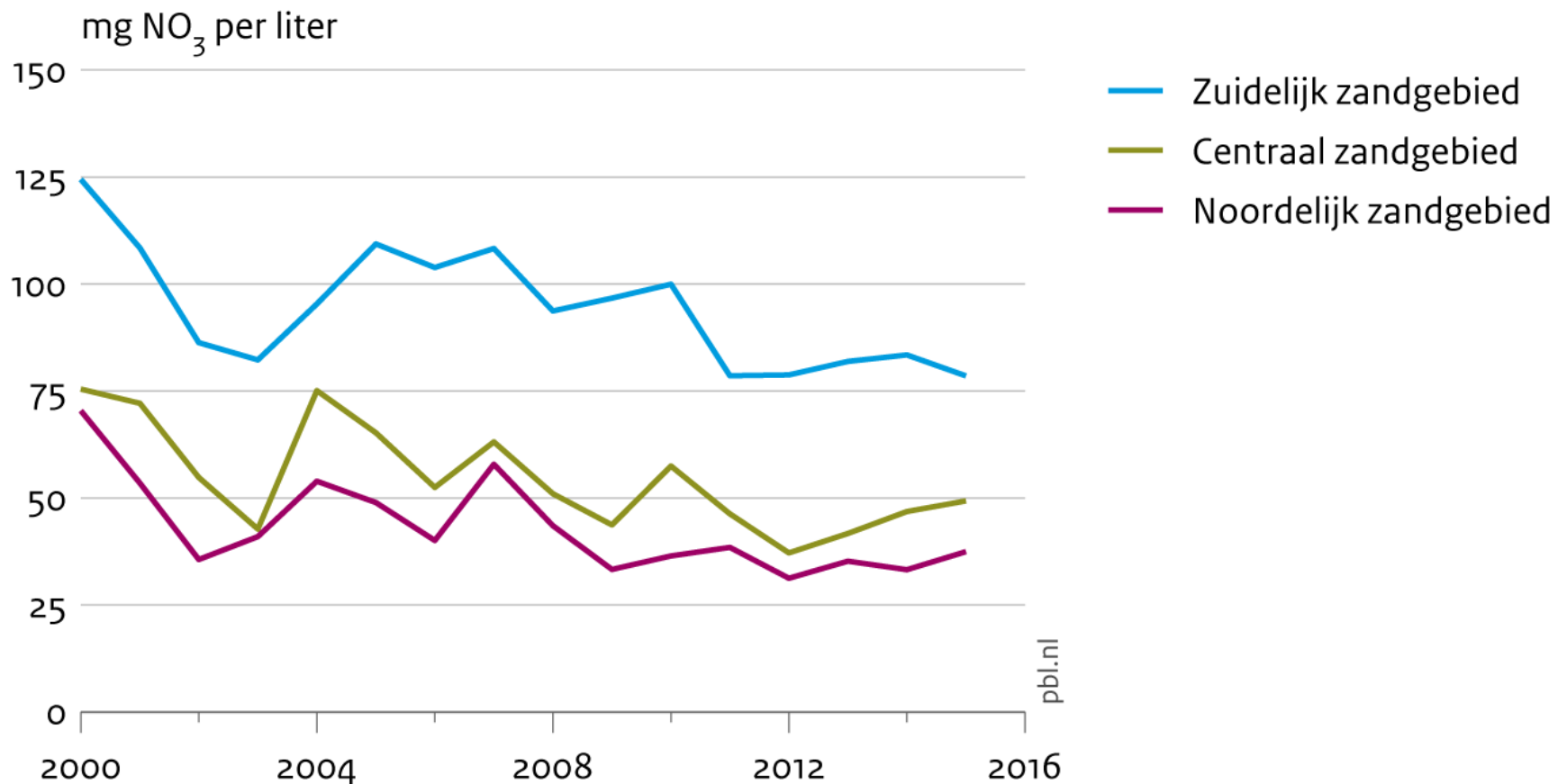
- A. De in artikel 3, lid 1, bedoelde wateren worden onder andere met behulp van de volgende criteria vastgesteld:
1. of zoet oppervlaktewater, in het bijzonder indien gebruikt of bestemd voor de winning van drinkwater, een hogere dan de in Richtlijn 75/440/EEG vastgestelde nitraatconcentratie bevat of zou kunnen bevatten indien de maatregelen overeenkomstig artikel 5 achterwege blijven;
  2. of grondwater meer dan 50 mg nitraat per liter bevat of zou kunnen bevatten indien de maatregelen overeenkomstig artikel 5 achterwege blijven;
  3. of natuurlijke zoetwatermeren, andere zoetwatermassa's, estuaria, kustwateren en zeewater eutroof blijken te zijn of in de nabije toekomst eutroof zouden kunnen worden indien de maatregelen overeenkomstig artikel 5 achterwege blijven.

- A. Grondwater: 50 mg nitraat/l (op regio-niveau)
- B. Oppervlaktewater: 50 mg nitraat/l
- C. Voorkomen eutrofiëring oppervlaktewater. In de praktijk: voldoen aan normen KRW. Maar wat is dat?

2A: Nitraat in grondwater

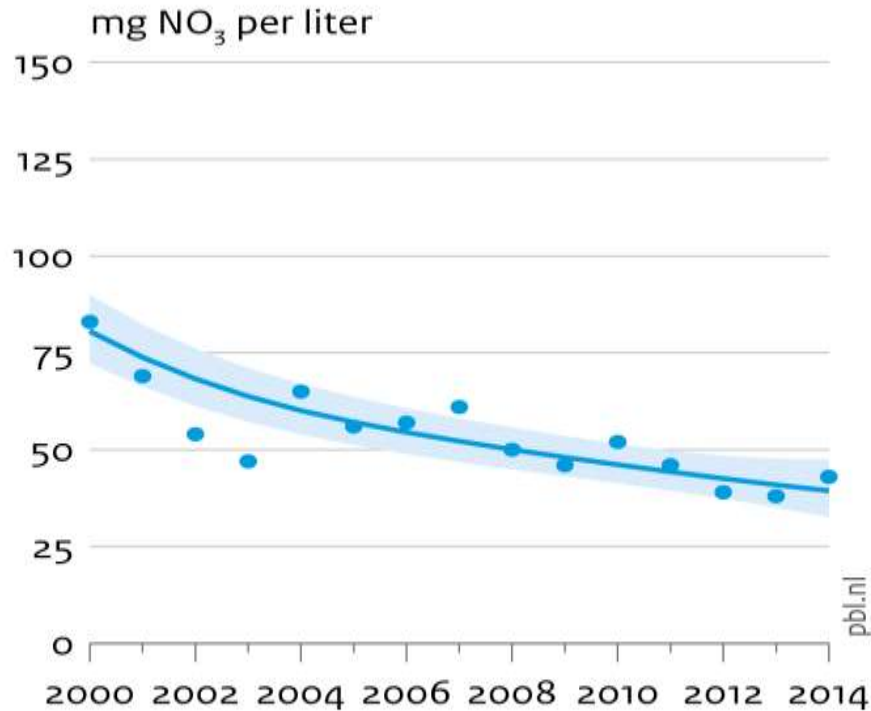
Nitratconcentratie in bovenste grondwater per zandgebied

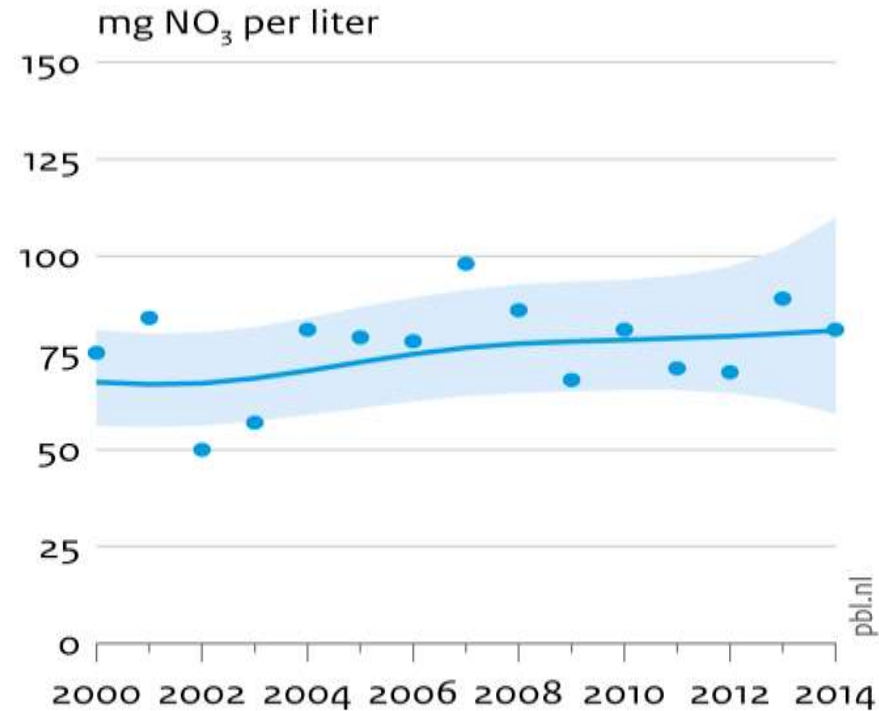
2A: Nitraat in grondwater

Nitraatconcentratie in uitspoelend water in zandgebied per sector

Melkveehouderij

Akkerbouw

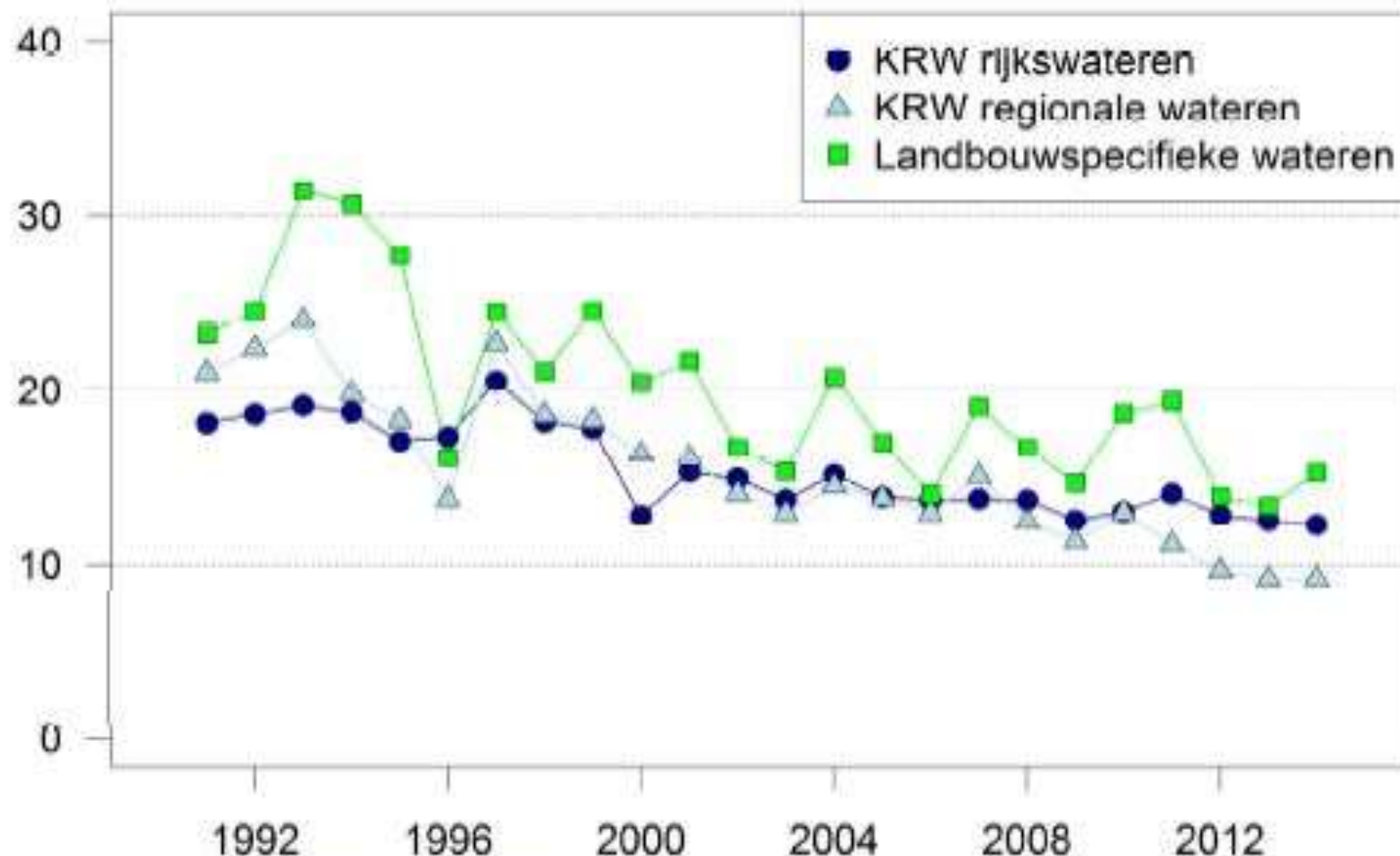

- Meting (zomergemiddelde)
- Trend
- Betrouwbaarheidsinterval (95%)

2B: Nitraat in oppervlaktewater

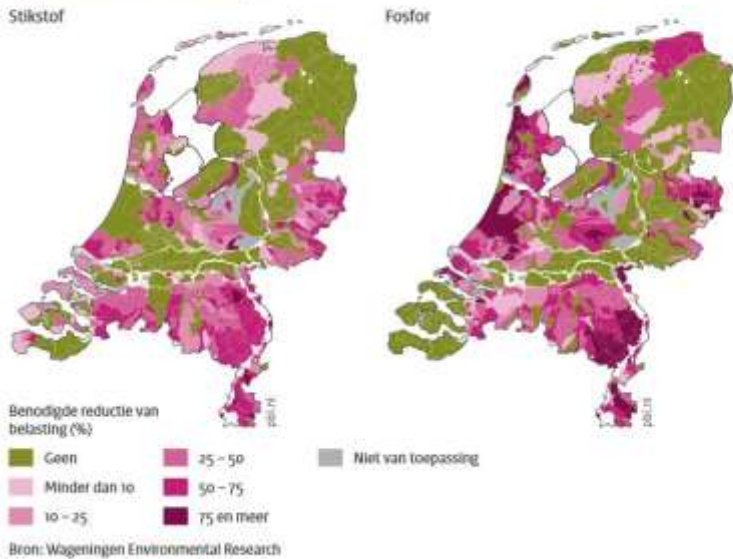
Nitraat (mg/l)

Figuur 6.3 Nitraatconcentratie (wintergemiddelde als NO₃ in mg/l) in zoete oppervlaktewateren in de periode 1990-2014

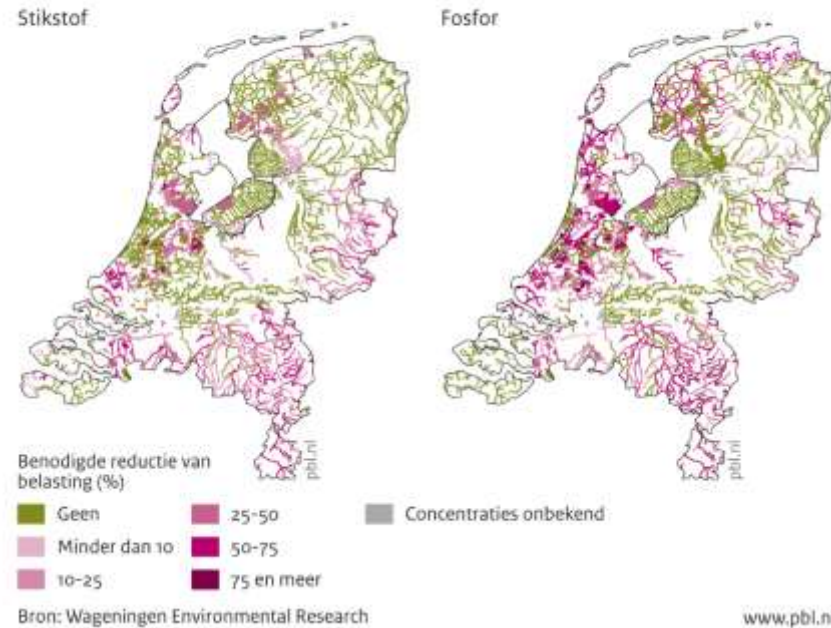
2C: Nutriënten in oppervlaktewater

Figuur 7.12
Opgave voor realiseren van normconcentraties stikstof en fosfor in het regionale oppervlaktewater, 2011 – 2013

OF?

Opgave voor realiseren van normconcentraties stikstof en fosfor per waterlichaam, 2011 – 2013

- Ca. 50% waterlichamen nutriënten geen probleem
- Ca. 50% belasting uit andere bronnen dan landbouw

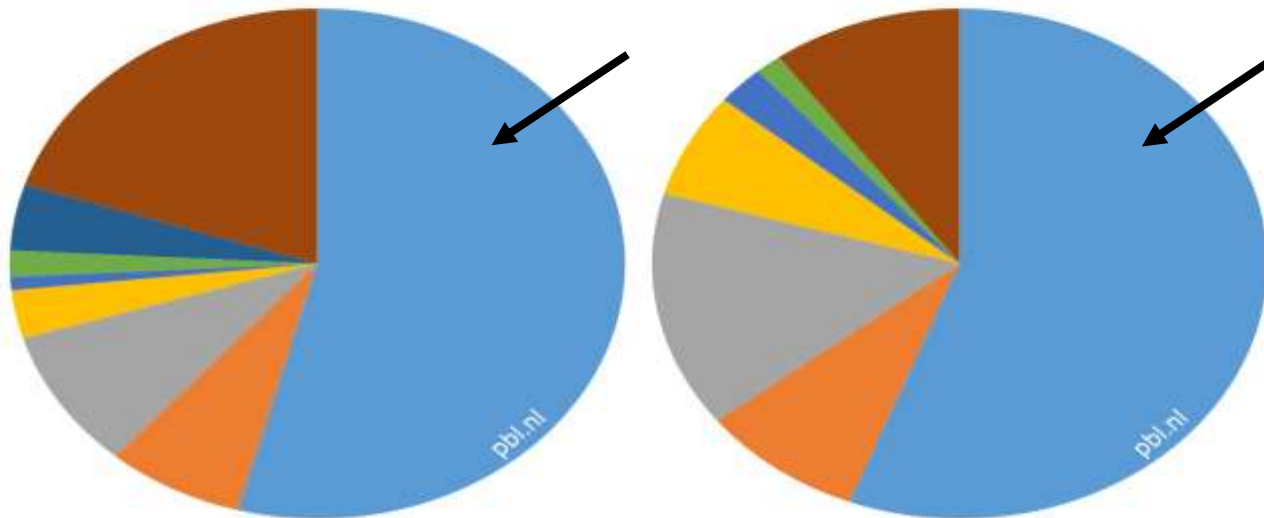

2D: Wat niet helpt: gemiddelden

Herkomst stikstof en fosfor regionale wateren, gemiddelde 2010 - 2013

Stikstof

Fosfor

Bij gemiddelden gaat het al gauw over schuld...

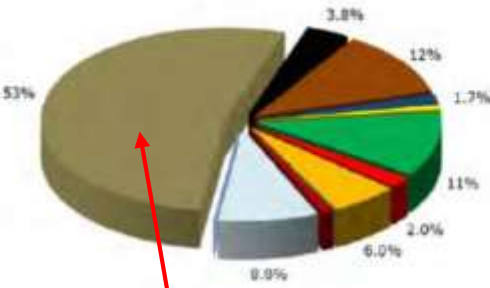
- Uit- en afspoeling landbouwgronden
- Uit- en afspoeling natuurgronden
- RWZI's
- Overige landbouwemissies

- Industriële lozingen
- Overige bronnen
- Atmosferische depositie op open water
- Inlaat vanuit grensoverschrijdende beken en Rijkswateren

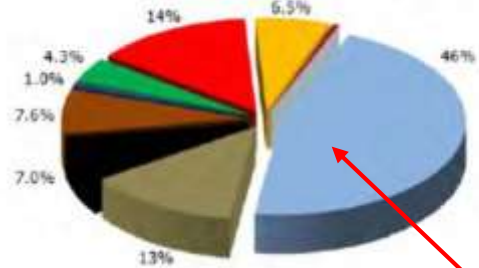
2E: Wat wel helpt: regionale analyses: aan welke knoppen moeten we draaien?"

Stikstof

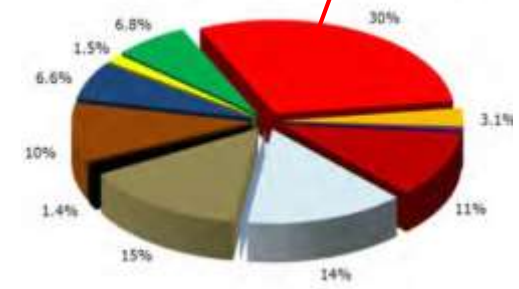
Waterschap Groot Salland

Waterschap Peel en Maasvallei

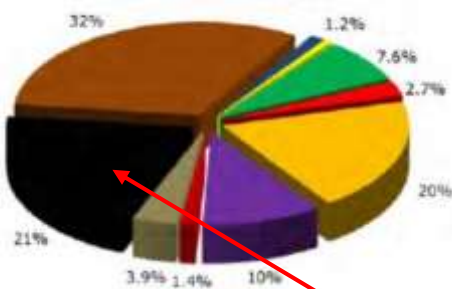
Hoogheemraadschap Amstel Gooi en Vecht

Fosfor

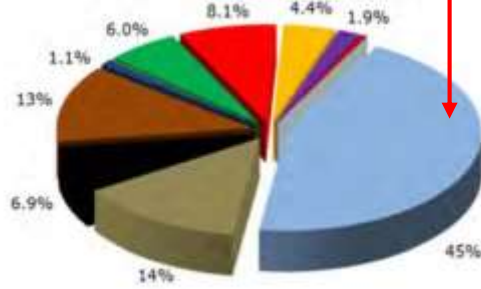
Actuele bemesting

Waterschap Groot Salland

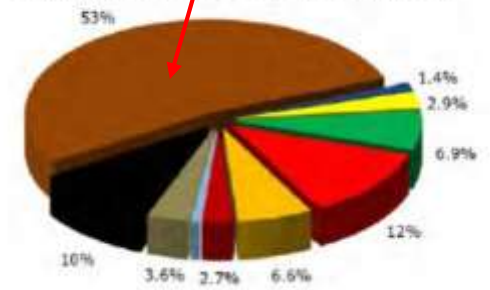
Inlaatwater

Waterschap Velt en Vecht

Nalevering bodem

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

Historische bemesting

Voorbeelden bijdrage verschillende bronnen aan belasting oppervlaktewater (Alterra-rapport 2749)

3. LTO-beoordeling maatregelenpakket Ontwerp 6^e APN

Onze uitgangspunten:

1. Draagvlak:

- Blijf weg bij de “boerenallergie”: geen gebruiksnormen < landbouwkundig optimum
- Sluit aan bij de “boerentrots”: zet in op goed bodembeheer en vakmanschap

2. Extra voorschriften: ☹, mits in lijn met GLP/GBB: ☹ ☺

3. Bij voorkeur in lijn met circulaire economie

4. Betrekken oppervlakte teelten (grasland, snijmais, aardappelen, ...prei, sla). Totaaleffect = effect * opp.

5. Regionaal maatwerk

3A. Kanteling → regionaal maatwerk, goed bodembeheer en vakmanschap

EZ-voorstellen	LTO-positie
Grondwater: bestuursovereenkomst voor 40 kwetsbare grondwater-beschermingsgebieden onder DAW	OK Samenwerking met provincies, waterbedrijven en Rijk. Inmiddels bestuursovereenkomst met 12,5 mln euro voor periode 2018 t/m 2021
Oppervlaktewater: verdere uitbouw bestaande 200 DAW-projecten	OK Samenwerken met waterschappen, provincies en I&M
	→ Er ligt een opgave voor de sector om het ook waar te maken

3B. Gebruiksnormen - stikstof

EZ-voorstellen	LTO-positie
Geen aanscherping generieke gebruiksnormen	OK
Geen aanscherping N-werkingscoëfficiënten dierlijke mest	OK
Niet terugdraaien aanscherping 20% N-normen zuidelijk zand en löss	Gemiste kans om draagvlak terug te winnen
Groenbemesters op zand en löss vanaf 2019: halvering N-gebruiksnorm (behalve granen + enkele kleine teelten)	Niet voor zuidelijk zand, want daar is bemestingsruimte al kritiek Verder gaat dit mogelijk leiden tot minder groenbemesters.

3B. Gebruiksnormen - stikstof

EZ-voorstellen	LTO-positie
<p>Korting op N-gebruiksnormen voor equivalentie op termijn afschaffen</p> <p>Friet/biet-regeling blijft bestaan. Geen korting</p>	<p>Niet afschaffen en niet korten.</p> <p>Equivalentie is eerste stap in individuele verantwoordelijkheid.</p> <p>OK</p>
<p>Graszaadstoppel als groenbemester vanaf 2019</p>	<p>OK</p>
<p>Hogere N-gebruiksnorm graszaadteelt veldbeemd vanaf 2019</p>	<p>OK</p>

3C. Gebruiksnormen - fosfaat

EZ-voorstellen	LTO-positie
Verfijning fosfaatklassenstelsel vanaf 2020: splitsing klasse neutraal in neutraal en ruim voldoende.	OK
Aanpassing fosfaatgebruiksnormen vanaf 2020; * minder ruimte in klasse hoog, * meer ruimte in laag/neutraal	Principe OK Maar leidt in de praktijk tot enkele mln kg's extra naar mestverwerking + extra kunstmest. Haaks op circulaire economie.
Compensatiemogelijkheid op bouwland in klasse hoog voor bodemverbeteraars (5 kg, mits totaal > 20 kg bodemverbeteraar toegepast)	Principe OK Maar is door de voorwaarden een wassen neus
Nieuwe gecombineerde P-indicator vanaf 2021	OK

3D. Gebruiksvoorschriften

EZ-voorstellen	LTO-positie
<p>Snijmais op zand: vanaf 2019 verplichte grasonder-zaai / vanggewas voor 21/9 + verplichte rijenbemesting vanaf 2021</p> <p>Tijdelijke voortzetting equivalente maatregel mét verruimde N-norm tot 2021</p>	<p>Principe OK</p> <p>Maatregelen met veruit meeste nitraatwinst, belangrijk voor Brussel</p> <p>Verdere invulling nodig: verfijningen/- uitzonderingen + deel “winst” terug naar de sector</p>
<p>Aardappelen: vanggewas uiterlijk 31 oktober</p>	<p>Niet tegen</p> <p>Echte winst moet komen van vanggewas direct na oogst van aardappelen in aug/sept.</p> <p>Vanggewas na half oktober is onzin</p>
<p>50 overige teelten: tijdens 6^e APN ervaring opdoen met precisiebemesting + vanggewassen</p>	<p>OK</p> <p>Gecoördineerde aanpak nodig met DAW</p>

3E. Uitrijperioden

EZ-voorstellen	LTO-positie
Vanaf 2019: verschuiving uitrijperiode drijfmest op bouwland: eerste twee weken sept. erbij, eerste twee weken feb. er af.	OK
Verlenging vrijstellingsregeling stuifbestrijding Veenkolonieën en Texel	OK

3F. Voorkomen afspoeling

EZ-voorstellen	LTO-positie
Ruggenteelten op klei en löss: vanaf 2021 verplichte drempels om afspoeling tegen te gaan	OK Wel uitzonderingen nodig voor poot aardappelen en mechanische onkruidbestrijding Nog 3 jaar om ervaring op te doen
Additionele bufferstroken via DAW waar relevant	OK
Voorkomen erfafspoeling via DAW Maatlat Erf	OK

3G. Proefprojecten

Proefprojecten	LTO-positie
(Beperkte) pilot Kringloopwijzer melkveehouderij (bedrijfsspecifieke verantwoording)	OK Maar bredere pilot nodig Toevoegen pilot in akkerbouw/-vollegrondsgroenten
Voortzetting pilot “Slim bemesten” (Z-Limburg)	OK
Pilot “kunstmestvrije Achterhoek”	OK
Voortzetting pilot ‘hoogwaardige meststoffen uit dierlijke mest’	OK

3I. Ontbrekende maatregelen

EZ-voorstellen	LTO-positie
Niet	Intensivering fundamenteel onderzoek naar bodemprocessen (met name rol organische stof) bij lage bemesting nodig
Niet	Verbod op fosfaatkunstmest derogatie-bedrijven leidt tot hogere N-aanwending snijmais dan nodig
Niet	Niet-bemestingsmaatregelen, zoals onderwaterdrainage in veenweidegebieden (→ nutriënten, CO2-uitstoot en tegengaan bodemdaling)
Niet	Derogatie als milieumaatregel, in plaats van als gunst

3I. Derogaties – opties in discussie

1.	Voortzetting huidige bedrijfsderogatie melkveehouderij 250/230 kg N met 80/20 verhouding grasland/snijmais)	
2A	Gewasderogatie grasland van 300 kg N/ha	In discussie. Areaal grasland moet op peil blijven en liefst toenemen.
2B	Bedrijfsderogatie 275 kg N met 80/20 verhouding grasland/snijmais	
3.	Gewasderogatie wintertarwe van 200 kg N uit dunne fractie varkensdrijfmest	In discussie.

4. Wat betekent dit voor de sectoren?

1.	Melkveehouderij: dankzij maatregelen snijmais goede vooruitzichten op nieuwe (zelfs verruimde) derogatie	Derogatiebedrijven staan er de komende 4 jaar goed voor
2.	Akkerbouw en vollegronds-groenten op zand en löss hebben nog een probleem met nitraatuitspoeling	<p>AB en VG op zand zullen de komende 4 jaar aan de bak moeten rond N-giften, precisiebemesting en vanggewassen.</p> <p>Doe volop mee in Nationale Proeftuin precisiebemesting en Bestuursovereenkomst 40 grondwaterbeschermingsgebieden!</p> <p>Anders groot probleem bij 7e AP!</p>
3.	Alle sectoren hebben nog problemen met oppervlaktewater	<p>Regionaal maatwerk vereist</p> <p>Doe mee met het DAW!</p>

Verdere proces

---

1. Bilaterale onderhandelingen tussen LNV en Europese Commissie (doorlopend)
2. Begin december: presentatie NL Actieprogramma in Nitraatcomité
3. 31 december: Actieprogramma vastgesteld
4. Maart 2018: derogatievoorstellen in Nitraatcomité
5. April/Mei: verlening derogatie(s)?

A close-up photograph showing a pair of hands gently holding a small, vibrant green plant with several yellow buds. The plant is growing out of dark, rich soil. The hands are positioned on either side of the plant, with fingers slightly curled as if supporting it. The background is softly blurred, showing a wooden structure, possibly a fence or a bench, and some greenery. The overall scene conveys a sense of care and attention to nature.

Dank voor uw aandacht